bere și care, în felul acesta, execută în cursul spectacolului nenumărate gesturi și mișcări.

E drept însă că sub linia de voită simplitate a spectacolului poate fi descifrată și insuficienta stăpînire a unor mijloace de expresie mai variate ceea ce a dus la o oarecare monotonie, la repetarea abuzivă în gesturi și mișcări a păpușilor.

M. G.

R. P. Polonă

În finalul spectacolului *Circul Tarabumba* există o scenă semnificativă: clovnul Gagatek-păpușă îl descoperă pe clovnul Gagatek-omul. Sînt două personaje identice prin costum, mască și caracter, deosebite prin dimensiuni, și, mai ales, prin structură. Clovnul-om îi explică clovnului-păpușă rostul prezenței lor în spectacol, asemănările și deosebirile dintre ei. Se definește clar rolul păpușii, de a amplifica și a prelungi capacitatea expresivă a omului, prin mijloace care acestuia i-ar fi interzise de însăși structura sa anatomică. „Rolurile noastre sînt diferite — spune Gagatek-omul — dar țelul nostru e comun: să amuzăm și să educăm copiii". (Prin copii înțelegîndu-se, așa cum se anunță la începutul spectacolului, spectatorii între 3 și 70 de ani.)

Spectacolele prezentate de cele trei teatre poloneze în cadrul festivalului sînt o ilustrare vie a tîlcului acestei scene, prin varietatea formulelor și mijloacelor de expresie încercate, în scopul de a transmite publicului într-o formă cît mai adecvată artisticește un bogat conținut educativ.

Teatrul de păpuși Arlekin din Lodz s-a adresat copiilor de vîrstă preșcolară, sau cel mult din primele clase ale școalei elementare, cu un program intitulat *Cîntece colorate*. Este o suită de cîntece, într-o formă atrăgătoare, menite a transmite copiilor diferite cunoștințe folositoare, deprinderi utile pentru viață, insuflîndu-le optimism și voie bună. Cîntecele sînt împărțite în trei cicluri, reprezentînd trei moduri de activitate umană: jocul, învățătura (școala) și munca. Pe scena împărțită în trei planuri, pentru a da o perspectivă mai amplă locului de joc al personajelor, apar din fund printr-o cortinetă circulară, a cărei culoare se schimbă la fiecare cîntec, zeci de ființe minuscule, reprezentînd cînd boboci de rață, cînd fetițe cu cozi și fundițe, cînd pioneri, cînd țărani cu unelte agricole, cînd ostași cu arma, cînd mineri cu lămpașe, cînd..., după cum cere conținutul cîntecului. Fiecare asemenea categorie de personaje execută, în grupări simetrice așezate pe cele trei planuri în amfiteatru ale scenei, diferite mișcări caracteristice. Am remarcat sprinteneala păpușilor în jocul cu mingea, vioiciunea fetițelor cu codițe, poezia campestră a scenei păzitorilor de vaci, diversitatea colorîtului. Păpușile, create după sistemul clasic al păpușii îmbrăcate pe mînă, constau de fapt din același cap rotund, cu breton, căruia i se schimbă numai îmbrăcămintea. Cascheta galbenă pe cap și o rochiță roșie ne dă imaginea sugestivă a bobocului de rață, cascheta verde și

Jan Wilkowski și păpușile sale („Necazurile lui Guignol")

www.cimec.ro

cu ochelari mari și costum verde schimbă bobocul în broască; dacă pe același cap ataşezi un gît lung și un cioc subțire, obții barza. Sistemul deci e simplu și ingenios. Cel mai reușit a apărut bobocul de gîscă, alcătuit dintr-un cap rotund prins de degetul mare, în timp ce restul degetelor, îmbrăcate în mănușă albă, se mișcau în chip de aripă. Colorat și instructiv, realizat cu gingășie și umor, spectacolul a devenit în cele din urmă monoton, din pricina repetării frecvente a aceloraşi grupări, formații, mișcări, cu singura variație a costumelor și recuzitelor.

De o mare diversitate în mijloace au apărut spectacolele prezentate de teatrul Groteska din Krakovia. *Circul Tarabumba* este, după cum îl arată și numele, o suită de numere de circ, executate în cea mai mare parte de marionete, cu intervenția frecventă a oamenilor actori. Marionetele evoluează pe un fundal vărgat — artificiu care contribuie la estomparea sforilor — avînd un sistem de mînuire și de sus și de jos, care nu evită totuși o oarecare rigiditate a membrelor.

Am remarcat finețea mînuirii în jocul focilor cu mingea, în dansul acrobatei pe sîrmă — față de care n-avem de loc de ce ne ruşina cu Isabella noastră din *Umor pe sfori*, dimpotrivă. Excelent, actorul Tadeusz Walczak în rolul directorului circului. Prezent în repertoriul teatrului Groteska încă de la înființarea acestuia, în 1945, spectacolul și-a păstrat prospețimea și vioiciunea, datorită îndeosebi contactului direct cu spectatorul, pe care diferite personaje (directorul circului, clovnul Gagatek) îl mențin prin glume și invitații la participare.

Spectacolele pentru adulți dovedesc maturizarea teatrului, tendința sa de a-și marca prezența în actualitate, pe linia tradiției satirice a cunoscutului poet polonez C. I. Galezynski, autor al unor scenete și piese scurte, satirice, publicate în anii trecuți în ciclul *Gisca verde*. Formulele folosite în aceste spectacole sînt diverse. În piesa *Noaptea minunilor*, de pildă, avem de-a face cu un teatru de măști. Sensul piesei este de a satiriza superstițiile și, mai ales, tendința oamenilor de a dispreţui cotidianul și de a socoti sublime și demne de admirat lucrurile neînțelese, neobișnuite. De aci, cred eu, formula adoptată de regizorul Władislaw Jarema, pentru interpretare: actorii-oameni poartă niște capete enorme de papier-maché, menite a caracteriza prin exagerare personajele și a satiriza megalomania. Interpretul actorului de provincie, care rostește monologul tîlcuitor al piesei, are capul artificial plasat cu mult deasupra capului său, ceea ce-i dă o înălțime neobișnuită. Actorii, care nu-și pot folosi mimica, au în schimb o plastică a mișcărilor deosebit de expresivă.

Dacă Adam era polonez este o satiră la adresa conformismului, sugerînd că dacă Adam ar fi fost polonez, s-ar fi revoltat împotriva poruncii divine de a-și da coasta pentru crearea Evei și, apoi, ar fi rezolvat conflictul cu șarpele scoțîndu-l pe acesta din luptă. Nu îndrăznesc să avansez aprecieri asupra textului, deoarece nu mi-au fost clare o mulțime de aluzii la actualitate. Menționez însă tocmai existența acestei legături permanente între fabulația convențională și semnificațiile ei actuale, ca pe un indiciu al posibilității teatrului de păpuși de a deveni o armă vie, actuală și eficientă, de influențare și educare a publicului. Aceeași remarcă o fac în legătură cu fragmentul din *Orfeu în infern*, prezentat de același teatru. Fără a se distinge printr-o măiestrie deosebită a mînuirii, și nici printr-un gust prea rafinat în crearea păpușilor (mărturisesc chiar că m-au impresionat neplăcut unele vulgarități) spectacolele teatrului Groteska se bucură de o regie inteligentă — Władislaw Jarema și Sofia Jarema — care caută imagini adecvate ideii, fără artificii de prisos. De aci și simplitatea sugestivă a decorurilor și linia simplă a plasticii păpușilor, datorită pictorilor Kazimierz Mikulski și Jerzy Skarzynski.

De un mare succes, și pe bună dreptate, s-a bucurat spectacolul *Necazurile lui Guignol*, prezentat — din păcate, numai o singură dată — de teatrul de păpuși Lalka din Varșovia. Aici colaborarea dintre păpuși și oameni e deplină. Păpușarul Jean — interpretat de admirabilul prin sinceritate și simplitate actor Jan Wilkovski — își așează în fața publicului paravanul cu toate accesoriile și-și începe reprezentația în care el este în același timp participant și organizator. Apar din coșul său de nuiele păpușile tradiționale franceze: poznașul Guignol cu părul său ca o perie țepoasă, grațioasa Madelon, trădătorul Gnafron, proprietarul, polițistul, judecătorul; fiecare, cu mutra sa caracteristică, rezolvată prin plastica sugestivă, esențializată, a păpușilor.

www.cimec.ro

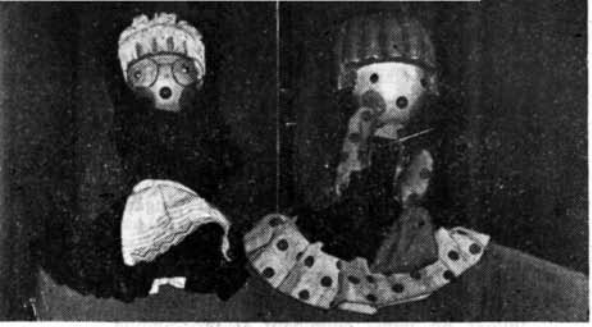

Momente din „Cîntece colorate" (Lodz) şi din „Dacă Adam era polonez" (Cracovia)

Povestea este una din multele aventuri ale lui Guignol, eroul popular, care e de atîtea ori în primejdie de a-şi vedea răpită libertatea din pricina orînduirii nedrepte, în care domnesc bogaţii lipsiţi de omenie.

Ceea ce a încîntat în spectacol a fost aerul de improvizaţie pe care l-a avut întreaga reprezentaţie, organizată cu măiestrie; jocul permanent între convenţia teatrală şi realitatea conţinutului înfăţişat; sensurile umane şi sociale bogate ale întregii reprezentaţii şi mijloacele simple, dar profunde, de expresie. Războiul ne este înfăţişat, de pildă, printr-o simplă pînză de sac, agăţată într-un băţ, avînd drept cap o cască prusacă, iar în părţi două beţe care bat tactul unui marş militar. Spectacolul începe şi se încheie cu aceeaşi imagine: deasupra Parisului adormit, proiectat pe un panou imens, se profilează umbra neagră şi ameninţătoare a „păzitorului ordinei publice", poliţistul, în timp ce pe o ridicătură de zid, improvizată în pat, păpuşarul Jean doarme alături de păpuşile sale. Jocul poliţistului cu cascheta, joc menit a arăta că omul, în mod natural înclinat să se apropie de cei asemenea lui, capătă în statul capitalist trăsături antiumane odată cu îmbrăcarea uniformei poliţieneşti, subliniază sensul uman şi totodată social al piesei, precizîndu-i direcţia atacului antiburghez.

M. B.

Anglia

Reprezentaţia trupei Hogarth începe cu un episod care după părerea noastră defineşte întreg spectacolul dîndu-i unitate dincolo de faptul că ne-au fost prezentate cinci bucăţi diferite. O păpuşe realizată după un desen de Picasso, spune: „Aşa cum, atunci cînd cumperi un tablou de Picasso înfăţişînd o temă cu specific pentru copii şi-l atîrni pe perete, faci acest lucru nu numai pentru desfătarea copilului, ci în ultimă instanţă pentru desfătarea ta ca om matur, la fel se întîmplă şi cu spectacolul din această seară".

Este în această declaraţie de început mărturisirea unui crez artistic pe care trupa Hogarth îl ilustrează în spectacol. Programul începe cu numărul orchestrei de păpuşi, remarcabilă în primul rînd prin realizarea plastică a păpuşilor. Fizionomia ironic redată a fiecărui instrumentist se acordă perfect cu gestul executat. Ceea ce contribuie la desăvîrşita lor individualizare. Pianistul e blazat, contrabasistul ramolit, violonistul impetuos, iar toţi laolaltă alcătuiesc imaginea reuşit satirică a unei formaţii orchestrale de muzică uşoară.

Dar ceea ce dă într-adevăr măiestria acestei demonstraţii a orchestrei de păpuşi este sincronizarea realizată între gest şi muzică, între comportamentul unei păpuşi şi al celorlalte pe parcursul executării partiturii. Nimic de prisos în ţinuta păpuşilor, personajul se caracterizează cu simplitate şi sugestivitate, iar scurtul concert la care asistăm te convinge că mînuitorii Jan Bussel şi Ann Hogarth sînt nişte interpreţi deosebiţi. O rezervă am exprima pentru faptul că mînuitorii au căutat prea mult imitarea strictă a gesturilor omeneşti, vădind astfel o tentaţie spre naturalism.

www.cimec.ro